

τισμού του κατὰ τὰς μακρὰς πολικὰς νύκτας, ἐν-
ποιεῖ φόβους ἐν Εὐρώπῃ. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ
τοὺς μέσους αἰῶνας αἱ ἐρυθραὶ αὗται φλόγες, αἱ ἀ-
κτίνες αὗται ἐφαίνοντο ὡς πυρσοὶ καὶ ῥομφαίαι αἱ-
ματοβαφεῖς. Ἡ φαντασία ἐπλαττεν ὅτε μὲν συμ-
πλοκὴν γιγάντειον, ὅπου ἐμάχοντο πύρινοι ἄνδρες,
ὅτε δὲ ἄθροισμα ἀπεχθῶν κεφαλῶν κινουσῶν τὰς
φλογερὰς κόμας των.

Τὸ βόρειον σέλας δὲν εἶναι πάντοτε ὁρατόν. Πι-
θανώτατον δὲ ὅτι εἶναι φαινόμενον καθημερινόν.
Κατὰ χειμῶνα τινὰ εἰς Bosseor εἰς 70 μοίρας
πλάτους ὁ Κ. Lottin ἠρίθμησεν ἑκατὸν πενήκοντα
σέλα εἰς διακοσίας νύκτας. Φυσικῶς τῷ λόγῳ ὁ ἀ-
ριθμὸς τῶν ἐμφανίσεων τοῦ φαινομένου ὀλιγοστεύει
καθ' ὅσον ἀπομακρύνεται τις τοῦ μαγνητικοῦ πόλου.

Ἐτησίᾳ τις περιοδικότης παρατηρεῖται εἰς τὰ ὁ-
ρατὰ σέλα, ὣν ὁ ἀριθμὸς αὐξάνει καθ' ὅσον πλησιάζουν
αἱ ἡμερίαι, καὶ ἐλαττοῦται εἰς τὰς ἐποχὰς
τοῦ ἡλιοστασίου. Αἱ αὐξομειώσεις αὗται ἐξαρτῶν-
ται ἴσως ἐκ τῶν περισσοτέρων ἢ ὀλιγωτέρων ἀτμῶν
τῶν φερομένων εἰς τοὺς πόλους κατὰ τὰς διαφόρους
ὥρας τοῦ ἔτους. Κατὰ τὰς ἡμερίας αἱ μετεωρολο-
γικαὶ περιστάσεις εἶναι λίαν ὁμοιαὶ εἰς τὰ δύο ἡμι-
σφαίρια, καὶ κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας ἐβεβαιώθη
καὶ ἡ σύγχρονος ἐμφάνισις τοῦ τε βορείου καὶ τοῦ
νοτίου σέλους.

Γ. Ε. Α.

ΛΟΓΙΟΣ ΕΡΛΙΣΤΑΟΥΝ

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 483, 486, 488, 490.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ἦτο μικρὰ κατοικία εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, κα-
θαρὰ καὶ πρὸς τὸν ἥλιον. Οὐδὲν πλέον μένει ἐξ αὐ-
τῆς· πρὸ μηνὸς διέβην διὰ νέου σιδηροδρόμου ἀπὸ
αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο ἄλλοτε ἡ μικρὰ
αἰθουσα μετὰ τὰ δύο παράθυρα καὶ τοὺς ἐξώστους τῆς
τοῦς στολισμένους μετὰ τρία ἀγγεῖα ἀειθλῶν ἀνθέων,
ὑπεράνω τῶν ὁποίων διήρχοντο αἱ ἀκτίνες τοῦ δύνον-
τος ἡλίου καὶ ἐπιπτον ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου τῆς αἰ-
θούσης.

— Παρατήρησε, μετ' εἶπεν ἡ Ἰωάννα ἰδιαιτέρως,
νὰ ᾔῃαι ἐκτεθειμένη ἡ οἰκία πρὸς δυσμὰς, ὥστε
νὰ ἔχωμεν πάντοτε τὸν ἥλιον εἰς τὸ τέλος τῆς ἡ-
μέρας.

Οἱ τοῖχοι αὐτῆς φαίνονται μελαγχολικοὶ τώρα,
ἀφ' οὗτου διέρρηξεν αὐτοὺς ὁ σιδηροδρόμος· ἀλλ' ἐνθυ-
μοῦμαι πόσας ἡσύχους ὥρας διήλθομεν ἐντὸς αὐτῶν,
καὶ ὅποιοι ἀναπυτικὸς λιμὴν ὑπῆρξεν ἡ κατοικία
ἐκείνη διὰ τὴν μητέρα μου καὶ τὴν Ἰωάνναν!

Μετὰ τὴν γενικὴν καταστροφὴν μας διεθέσαμεν

τὴν οἰκογένειάν μας ὡς ἑξῆς. Ὁ Κάρλος πηρέλαθε
μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ τὸν Ρώσελ. Εἰς
ἐμὲ προσφέρθη θέσις ἐμπιστοσύνης εἰς τινὰ ἐμπορι-
κὸν οἶκον τοῦ Λονδίνου ὅπου ἐζήτησα μικρὰν τινὰ
θέσιν ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός μου Ἀλγερνὸν δυνήθῃ νὰ
ἀρχίσῃ τὸ στάδιόν του. Ταλαίπωροι ἀδελφοί! ἡ ζωὴ
των ἤρχιζε πολλὰ διαφορετικῶς ἀφ' οὗ, τι περιέμενον
αὐτὴν· πλὴν τὸ γενναῖον καὶ τίμιον αἷμα τοῦ ἐργα-
τικοῦ ἀνθρώπου ὑπερίσχυσε τῆς πολυτελοῦς ἀνατρο-
φῆς των· μετὰ τὸ ναυάγιόν των ἐρρίφθησαν ἀνευ φό-
βου ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἔτοιμοι ὅπως ὑπάγωσι πρὸς
τὴν γῆν!

— Τώρα . . . ἡ μήτηρ μου; εἶπον.

— Ἡ μήτηρ σου εἶναι ἰδική μου, ἀπεκρίθη ἀπο-
φασιστικῶς ἡ Ἰωάννα.

Καὶ τῶνόντι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ὅτε ὠδήγη-
σεν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων τῆς, ἀφ' οὗ πρῶ-
τον ἐνέδυσεν αὐτὴν μετ' ἀγαθότητος τὸ σκληρὸν μαῦ-
ρον ἔνδυμα τὸ ἀπαιτούμενον ὑπὸ τῆς συνηθείας, ἀπὸ
τῆς σιγμῆς ἐκείνης ὅτε εἶδομεν αὐτὴν χήραν, ἐγκατα-
λείψασαν διὰ παντὸς τὰ ζῶηρά καὶ ὥραια ἐνδύματά
της καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου τῆς τελειωθείσαν,
ἀφ' οὗτου φυσικῶς ἤρξε νὰ τῇ ἀποδίδεται διπλοῦν
σέβας καὶ διπλὴ ἀγάπη ἐκ μέρους ἐκάστου ἡμῶν, ἡ
Ἰωάννα κατέλαθε διὰ παντὸς πλησίον τῆς τὴν θέσιν
καὶ τὰ καθήκοντα ἀληθοῦς θυγατρὸς.

Προηγουμένως δὲν συνεφώνουν πάντοτε, ἔχουσαι
ἀντιθέτους ἰδέας ἐπὶ τῶν πλείστων ἀντικειμένων·
ἀλλὰ μετὰ τὴν δυστυχίαν μας καὶ ἡ παραμικροτέρα
ἀδυναμία τῆς μητρὸς μου ἦτο ἱερὰ πρὸς αὐτὴν· ὑπέ-
φερον ὑπομονητικῶς ὅλα τῆς τὰ ἐλαττώματα, ὅλας
τὰς κακοδιαθεσίας τῆς ἐλαφρύνουσα αὐτὴν σιωπη-
λῶς παντὸς κόπου. Διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς χη-
ρείας τῆς, ἐγένετο ἡ μήτηρ μου αἰφνιδίως γραῖα· ἡ
ἐνεργητικότης καὶ ζωηρότης αὐτῆς τὴν ἐγκατέλει-
πον· ἐπανεπαύετο ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ ὅλων ἡμῶν
διὰ τὰ πάντα, ἀλλ' ἐπὶ οὐδενὸς τοσοῦτον ὅσον ἐπὶ
τῆς Ἰωάννας Δούγλας.

Ἐφερα λοιπὸν αὐτὰς μετ' ἐμοῦ εἰς Λονδίνον, τὰς
ἀποκατέστησα εἰς Pleasant Row καὶ τὰς ἀφῆκα νὰ
παρηγορηθῶσι μεταξὺ των ὅπως αἱ γυναῖκες γνωρί-
ζουσι νὰ προσφέρωσι παρρηθίας.

Εἶχον δὲ καὶ τὸν Ἀλγερνὸν μεθ' ἑαυτῶν τὸ ἐσπέ-
ρας, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἔζων πλησίον των διὰ πολλοὺς
λόγους.

Ἡ θυγάτηρ τῆς μητρὸς μου! Ναι ἦτο θυγάτηρ
αὐτῆς, καὶ εἶχα ἀρκετὸν νοῦν ὥστε νὰ εἶμαι εὐγνώ-
μων διὰ τοῦτο, ἂν καὶ ἐνίοτε τὸ πρᾶγμα εἶχε πολ-
λὰς θλιβεράς φάσεις δι' ἐμέ. Πλὴν οὐδεὶς ἀνὴρ πρέ-
πει νὰ ᾔῃαι ὑποκριτὴς ἔστω καὶ κατὰ τὴν ἐλαχίστην
λέξιν. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποτὲ οὐδ' ἅπαξ νὰ ὠνόμασα
τὴν Ἰωάνναν Δούγλας «ἀδελφὴν μου».

Ἀς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸν Λόρδον Ἑρλιστάουν. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν δυστυχιῶν μας ἡ Ἰωάννα οὐδέποτε ἀνέφερε τὸ ὄνομά του· ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν ὀνομάτων τὰ ὁποῖα ἐπιζητεῖ τις ἐν τῷ κειρῷ τῆς δυστυχίας του. Ἀλλὰ μετὰ τὴν νέαν κατὰστασίν μας τῇ ἔφερα ἐπιστολὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποσταλείσαν ἀπὸ τὸν παλαιόν μας πύργον τοῦ Λουθουήντ. Ἦδυνάμην νὰ μαντεύσω τίνας ἦτο αὕτη ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἰωάννας, ἥτις, καὶ αὕτη, οὐδόλως ἦτο ὑποκρίτρια.

— Γνωρίζει τί μας συνέβη; ἠρώτησα διότι ἐπεθύμουν νὰ τὸ μάθω.

— Τῷ ἔγραψα καὶ τοῦ τὸ εἶπα. Τοῦλάχιστον τῷ εἶπα ὅ,τι ἦτον ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζῃ, ὅ,τι μὲ ἀφορᾷ.

— Καὶ τί νὰ λέγῃ;

Τὸ ζωηρὸν ἐρύθημα τῆς Ἰωάννας μὲ ἀπήντησε.

— Βλέπω, ἐννοῶ, ἐξαδέλφῃ μου, εἶπον αἰσθανόμενος ὅτι ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς ἐκ τῶν δύο· πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ περὶ σοῦ χωρὶς νὰ συλλογισθῇ τὴν μητέρα μου. Δὲν ἔχομεν κανέναν δικαίωμα ἐπὶ σοῦ. Ὁ Λόρδος Ἑρλιστάουν ὁμοῦς ἔχει.

— Τὸ γνωρίζω ὅτι ἔχει.

— Λοιπὸν ὑπάγε καὶ ἔσο εὐτυχής.

Ἐκείνη δὲ σείσασα τὴν κεφαλὴν·

— Μάρκε, εἶπεν, αὐτὸ δὲν εἶναι ἄξιον σοῦ. Πῶς δύναται τις νὰ ἦναι εὐτυχής ὅταν ἀφίνη καθήκον ἀτελές ὀπισθέν του; Ἄλλως τε, προσέθηκε καὶ ἔσταματήσεν εὐθύς, ἐπαναλαβοῦσα τὴν φράσιν της, ἄλλως τε δὲν πράττω ἄλλο ἢ νὰ ἐμμένω εἰς τὴν πρῶτην μου ἀπόφασιν τὴν ὁποῖαν ἔκαμα σκεφθεῖσα καὶ οὐχὶ σπεύδουσα. Νομίζω ὅτι δὲν εἶχα ἄδικον, οὐδ' ὅτι ὑπῆρξα σκληρά.

— Σκληρά! ἡ ἀγάπη ἥτις πρέπει νὰ διαρκέσῃ ὀλοκλήρον βίον δύναται βεβαίως νὰ περιμένῃ δύο ἔτη!

Ἀμίλησα πικρῶς ἀναλογιζόμενος ἑκατοντάδας νέων ἐραστῶν τῶν ὁποίων τὸ πρόσκαιρον πάθος δὲν δύναται νὰ ἀνθῇ ἀπὸ ἐνὸς ἐπὶ ἄλλον μῆνα, καὶ οἷτινες θεωροῦν τὴν μεγίστην τῶν γυναικῶν δυστυχιῶν τὸ νὰ περιμείνωσι! Μισοὶ καὶ ἀσθενεῖς τὴν ψυχὴν! Τί ἀξίζει λοιπὸν ὁ ἔρως τοῦ ἀνθρώπου ὅταν δὲν δύναται νὰ ἀγαπᾷ αἰωνίως;

Ὅσον δὲ διὰ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς . . . ἔρριψα βλέμμα ἐπὶ τῆς Ἰωάννας! Οἱ δάκτυλοί της συνέσφιγγον τὴν ἐπιστολὴν· τὸ στόμα της, ἂν καὶ ἐμειδία, ἦτο κατὰ τι συνεσταλμένον· δὲν εἶχε, καὶ οὐδέποτε εἶδον αὐτὸ ἔχον τὴν ἡρεμὴν ἐκείνην ὄψιν τὴν ὁποῖαν συνήθως ἐφαικταζόμενοι ὅτι ὁ ἀσπασμὸς τοῦ ἀρραβωνοῦ ἀφίνει ὀπισθέν του, ἐκφράσιν ἱερὰν καὶ εὐχαριστημένην, τὴν ὁποῖαν οὐδεμίαν φροντίδα ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ μετὰ ταῦτα.

— Ἐξαδέλφῃ, μὲ εἶπεν, ἐὰν δὲν σὲ μέλει ὅς μὴ συζητήσωμεν πλέον τὸ ἀντικείμενον τοῦτο.

Ὑπακούσας δὲ, ἐνεχειρίζον εἰς αὐτὴν σιωπῶν πᾶσαν ἐπιστολὴν φθάνουσιν μετὰ ταῦτα· διότι ὅλαι διευθύνοντο πρὸς ἐμὲ, τοῦ Λόρδου ἀγνοοῦντος ποῦ κατέκει ἡ Ἰωάννα. Πολλάκις δὲ οὐδὲν ἐμάνθανομεν περὶ τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς αὐτάς. Ἐνίοτε ὁμοῦς, τὰς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς, ἡ μήτηρ μου, εἰς τὴν ὁποῖαν οὐδὲν πλέον ἠρνεῖτο ἡ Ἰωάννα, παρεκάλει αὐτὴν νὰ τῇ ἀναγνώσῃ τινὰς τῶν περιγραφῶν τῆς Βιέννης ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως· τότε ἠκούαμεν τὰς διηγήσεις τοῦ Λόρδου Ἑρλιστάουν περὶ τῶν πορειῶν του εἰς τὰς ἐρήμους, περὶ τῶν καμῆλων καὶ τῶν Ἀράβων, περὶ τῶν πυραμίδων καὶ τοῦ Νεῖλου, περὶ τοῦ Πάσχα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀναστάσεως, περὶ τῶν νυκτῶν τῶν φωτιζομένων ὑπὸ τῆς σελήνης ὑπὸ τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου, καὶ παρηκολουθοῦμεν αὐτὸν διάγοντα ζωὴν πλήρη εὐαρεσκειῶν διὰ τὴν ὁποῖαν πᾶς νέος καυχᾶται, ζωὴν ἀδιακόπου συγκινήσεως, ἐνδιαφέροντος, ὠραιότητος καὶ μεταβολῆς. Ἡ μεταβολὴ δὲ πρὸ πάντων ἐφαίνετο ὅτι ἦτο τὸ ἀπαραίτητον στοιχεῖον, ἡ ποθητὴ ἡδονὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ νέου τούτου Λόρδου.

— Φαίνεται εὐτυχέστατος, ἔλεγε συχνὰ ἡ μήτηρ μου. Ἄ! εἶναι πολὺ τὸ νὰ ἦναι τίς εὐτυχής.

— Ναί . . . ναί!

Καὶ ἡ ἀτυχία τῆς Ἰωάννας ἥτις ἐκρέματο βεβαίως ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς ἐκείνας ἢ ἀπὸ τεμάχια τῶν ἐπιστολῶν τὰ ὁποῖα δὲν μᾶς ἀνεγίνωσκεν, ἠκολούθει αὐτὴν ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους ὡς ἀόρατος ἀτμοσφαῖρα, ἥτις μετέβαλεν εἰς Ἀγίαν Σοφίαν τὴν μικράν μας αἰθούσαν τοῦ Pleasant Row καὶ ἐφαίδρυνε τὰς μελαγχολικὰς ὁδοὺς τῆς γειτονίας μας εἰς ὅς ἐθαδίζεν ὡς ἂν ἐπάτει ἐπὶ τῆς Ἀγίας Γῆς. Ἴσως πολλοὶ ἐπαθον ἐν τῷ βίῳ των τοιαύτην ἀπάτην τῆς φαντασίας· εἶναι δ' αὕτη ζωηροτέρα, ἂν ἔχι καὶ φουσκοτέρα εἰς βίον ἀχρωμάτιστον ἐντελῶς ὁποῖος ἦτο τότε ὁ τῆς Ἰωάννας. Μάτην ἔλεγεν ὅτι ἦτο συνηθισμένη εἰς αὐτὸν, ὅτι δὲν ἔκαμεν ἄλλο ἢ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν στενοχωρημένην ζωὴν τῆς παιδικῆς της ἡλικίας· βεβαίως ἠτθάνθη τὴν μεταβολὴν μας. Καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν μητέρα μου, πολὺ ὀλιγώτερον εὐκίσητον εἰς τὰ τῆς ὀρέξεως καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ διὰ ἑξ πενῶν ὅ,τι ἐξετέλει δι' ἐνὸς σελινίου, μετὰ ἡμίσειαν ζωὴν εὐπορίας, ὑπῆρξεν ἀνάγκη σκληροτάτη.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀνεκάλυψα ὅτι αἱ φροντίδες τοῦ περιορισμένου οἴκου των ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἰωάννας.

Καὶ τοῦτο μὲν μὲ ἐπροξένει τὸν καιρὸν ἐκείνον μεγίστην θλίψιν, ἀλλ' ἔχι καὶ τώρα. Διότι μετ' ὕπερηφανείας ἀναλογίζομαι αὐτὴν μὲ τὰ παλαιὰ φορέματα

καὶ τὰ ἐπιτηδεύω ἐμβλασμένα χειρόκτιά της, ἐνῶ τὰ τῆς μητρός μου ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ πῶς κατώρθωνε νὰ ᾔηται πάντοτε νέα, καὶ ἐνθυμοῦμαι πόσα μίλια περιεπάτει πεζὴ εἰς τοὺς λασπώδεις δρόμους τοῦ Λονδίνου.

— Ὡ! δὲν πειράζει, Μάρκε, μοὶ ἔλεγεν, ἡμεῖς εἴμεθα νέοι καὶ δυνατοί· ἀλλὰ πρέπει νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐξέλθῃ ἐφ' ἑαυμάτης ἡ μήτηρ σου αὐτὰς τὰς ἡμέρας διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα.

Ἐνθυμοῦμαι πῶς μὲ ἠκολούθει μέχρι τῆς θύρας ὅπως μὲ εἶπη ἰδιαιτέρως τινὰς λέξεις·

— Δὲν ἐπεθύμουν νὰ εἶπω αὐτὰ ἐπάνω, φοβουμένη μήπως ταραξῶ τὴν μητέρα σου. Τὴν μητέρα μου, τὴν ἰδικήν μου μητέρα! Ὁ Θεὸς νὰ μὲ λησμονήσῃ ἂν ποτὲ λησμονήσω σὲ Ἰωάννα Δούγλας!

Βλέπων τις τὸ παρελθόν, συχνὰ ἀπορεῖ παρρητιῶν πῶς καὶ διὰ πόσον περσνδοξῶν ἀντιθέτων περιστάσεων ὑπῆρξεν εὐτυχὴς καὶ θετικῶς εὐτυχὴς. Νομίζω ὅτι ὑπῆρξαμεν εὐτυχεῖς τὸ ἔτος ἐκεῖνο· αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ ἀπώλειαί μας ἐπῆλθον αἰφνιδίως καὶ δὲν διήρκεσαν πολὺ· ἡ καταστροφή μας δὲν ἀφῆκεν ὀπισθὲν της οὐδὲ καταισχύνῃ, οὐδὲ ἀνησυχίαν· παρῆλθεν οὐδὲν ἀφήσασα μετ' αὐτήν· ἤρχισαμεν νέον στάδιον ἄνευ οὐδενὸς χρέους ἢ φόβου.

Ὅσον δὲ δι' ἐκεῖνον τοῦ ὁποῖου ὁ θάνατος ἀπέκοψε τιμίαν ἐνάρετον καὶ προσφιλεῖ ζώην, ὑπῆρχε καὶ εἰς τοῦτο εἰρήνη. Πολλάκις ἐζήλευσα τὸ μειδίαμα μὲ τὸ ὁποῖον ὁ φίλτατος πατήρ μου τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς Κυριακῆς ἐστράφη καὶ ἐκλείσσε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἀνάπνυσιν εἰπών· «Εἶναι δώδεκα· δὲν εἶναι, ἀγαπητή μου; Καλὰ, ἐτελείωσα ὅλην μου τὴν ἐργασίαν καὶ τώρα ἦλθεν ἡ Κυριακή.»

Τώρα πρέπει νὰ εἶπω λέξεις τινὰς καὶ περὶ ἐμοῦ ἂν καὶ ἡ ἱστορία αὕτη ὁμιλεῖ περὶ ἐμοῦ ὅχι ὅπως μὲ ἐγνώριζον οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει, ἀλλὰ πολλὰ διαφορετικὰ ἀφ' ὅ,τι ἐφαινόμην καθημερινῶς. Ὅπως εἶπον ἤδη, ὁ πατήρ μου ἦτο ἄνθρωπος ἐνεργητικώτατος καὶ εὐφυέστατος μὲ ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν τραχύτητά του. Μέχρι τέλους ἐκράτει τὰ πάντα εἰς τὰς χεῖράς του καὶ ἐπραττε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ πράξῃ μόνος του. Αὐτὸς ἐγὼ, ὁ υἱὸς του, ἤμην ἐνίοτε ἀπλοῦς ὑπεράριθμος πρὸς αὐτόν. Μέχρι τοῦ θανάτου του εἰργαζόμην ὡς μηχανή, οὐδέποτε εἶχον κερμίαν εὐθύνην μετὰ ταῦτα ὅμως ἡ συνείσθησις τῆς εὐθύνης, διπλασιαζομένη ὡς ὅπως πρωτοφανῆς πρὸς ἐμὲ, ὑπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου χαρακτηρὸς μου, καὶ ὑπὸ διαφόρων ἄλλων περιστάσεων τὰς ὁποίας εἶναι περιττὸν νὰ ἀναφέρω τώρα, ἀλλ' αἵτινες ἐπιρρεάζουσι πάντα, παθητικῶς ἂν ὅχι ἐνεργητικῶς, τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μὲ ἐγκατέλειπε.

Μετά τινά καιρὸν, ἡ Ἰωάννα εἶδεν αὐτό· ἀνεκά-

λυψε, λέγω, τὸ βαρὺ ἐκεῖνο αἶσθημα τῆς εὐθύνης; τὸν τρόπον τοῦ μέλλοντος, σταθμιζομένου ἐξ ἐνός μὲν ὑπὸ τῆς υἱείας (διότι δὲν ἤμην ἢ μάλλον δὲν ἐφαινόμην δυνατός), ἐξ ἄλλου δὲ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ κερδίζω χρήματα. Ὅτε δὲ μ' ἐστενοχώρησε πολὺ, τὸ ὁμολόγησα εἰς αὐτήν.

— Τὸ βλέπω. Δὲν τὸ ἐσυλλογίσθην ἐνωρίτερα. Ταλαίπωρε Μάρκε! πρέπει νὰ σὲ φροντίζωμεν καλύτερα εἰς τὸ μέλλον. Χαίρω ὅτι μὲ τὸ εἶπες.

Μετά τινὰς ἐβδομάδας ὑπῆγον ἀπροσδοκῆτως εἰς τὴν κατοικίαν τῆς μητρός μου ἥτις μὲ ὑπεδέχθη λέγουσα·

— Ποῦ ὑποθέτεις ὅτι ὑπῆγεν ἡ Ἰωάννα;

Ἐταράχθην ὅλος ὥς ἂν μὲ εἶπαν ὅτι διέβη τὰς θαλάσσας· ἀλλ' εἶχεν ὑπάγει εἰς Belgavia, συνοικίαν ἥτις μᾶς ἦτο ἄλλοτε πολλὰ οἰκεία, ἀλλ' ἥτις ἐγένετο πλέον ξένη εἰς ἡμᾶς ὥς ἂν ἦτο ἡ Ἀφρική. Πληθος ἰδεῶν διέβη ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου διὰ μιᾶς, ἀλλ' ἀπεκρίθην μόνον·

— Δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ μόνη. Ποῖον ἐπεθύμει νὰ συναντήσῃ ἐκεῖ;

— Δὲν ἠθέλησε νὰ μὲ εἰπῇ· μὲ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ περιμείνω ἕως ὅτου ἐπανέλθῃ. Ἄ! ἰδοὺ, ἔρχεται. Δοιπὸν, ὠραία μου Ἰωάννα;

Ὡραία δὲν εἶναι ἡ κατάλληλος λέξις, καὶ ὅμως ἐφαινετο περσνδοξῶς εὐμορφος· οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμπον ὡς ἄλλοτε, καὶ εἶχε τὴν παλαιάν της μεγαλοπρέπειαν τοῦ ἥθους, ἥτις ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγαλείων τὴν ἐδεικνυσεν ἐν ταύτῳ ἐξοικειωμένην μὲ αὐτὰ καὶ ἀνωτέραν πάντων αὐτῶν. Ἀσπασθεῖσα τὴν μητέρα μου ἐξῆλθεν ὅπως ὑπάγῃ νὰ ἐκβάλῃ τὸν πῖλον της, καὶ εἶπεν ὅτι θὰ μᾶς διηγείτο τὰ πάντα μετὰ μίαν στιγμὴν. Ἀλλὰ παρῆλθον πολλὰ λεπτά· ὅτε δὲ ἐπανῆλθεν ἡ ἀσυνήθης λάμψις τοῦ προσώπου της δὲν ὑπῆρχε πλέον· καὶ εἶδομεν πάλιν τὴν ἀτάραχόν μας Ἰωάνναν.

— Ναι, Μάρκε, ἐτόλμησα πράξιν τολμηράν, ἀνέλαβα ὑποχρέωσιν χωρὶς σὺ νὰ τὴν γνωρίζῃς ἢ νὰ μὲ συμβουλεύσῃς ἢ νὰ δώσῃς τὴν συγκατατάθεισίν σου. Ἰδὲ ἐδῶ.

Καὶ μὲ ἐδειξεν εἰδοποίησιν ζητοῦσαν «Διδασκά-λίσσαν τῆς φωνητικῆς μουσικῆς πρώτης τάξεως. Εἶναι περιττὸν νὰ παρουσιασθῶσιν οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος καλλιτέχναι.»

— Παρατηρεῖς, ζητοῦν διδασκάλισσαν τῆς φωνητικῆς μουσικῆς! Φοβοῦνται νὰ παρσνλάβουν δι' αὐτὴν διδάσκαλον. Ταλαίπωρον κοράσιον! Εἶναι περικυκλωμένη πανταχόθεν ἀπὸ τὰς προλήψεις τοῦ μεγάλου κόσμου· εἶναι κληρονόμος· πρόκειται περὶ τῆς μικρᾶς μας, τῆς ταλαίπωρου Λαίδου Αἰμιλίας Γάζ.

Ἡ μητρόπολις, ὁ πύργος τοῦ Αἰθουῆτ καὶ ἡ ἡμέρα

ἐκείνου τοῦ Ἰουνίου ἐν τῷ μέσῳ τῶν πεδιάδων, ὡς πῶς πάντα ταῦτα ἐπανεῆλθον εἰς τὴν μνήμην μου!

— Ἡ Λαΐδου Αἰμιλία Γὰζ . . . πόσον παράδοξον!

— Δὲν εἶναι τόσον παράδοξον ὅσον τὸ νὰ ἐνθυμηθῇ ἐμέ. Δὲν μὲ ἐλησμόνησε.

— Τὴν εἶδες εἰς τὴν Μητρόπολιν;

— Ὅχι . . . τὸ περελθὸν ἔτος . . . εἰς τὸν οἶκον τῆς Λαΐδου Ἐρλιστάουν. Ἄν ἐνθυμῇσαι, τὴν ἐγνώριζαν.

Τοῦτο λοιπὸν εἶχε λαμπρύνει τὴν φυσιογνωμίαν τῆς Ἰωάννας, ἡ χρυσῇ αὐτῇ ἀντάκλασις τῆς ἱστορίας τοῦ παρελθόντος ἔτους ἣτις θὰ ἐφαίνετο συχνὰ ὄνειρον εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον, ἂν δὲν ἤρχοντο τὰ γράμματα ἐκεῖνα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐπρεπε νὰ θέσω τέρμα εἰς ταύτην τὴν ἀσφάλειαν.

— Ἰωάννα, εἶπον, ἔπρεπε νὰ μὲ εἰδοποιήσῃς πρὶν κάμῃς τοιοῦτον βῆμα. Διότι τὸ νὰ διδάξῃς σὺ εἶναι, κατ' ἐμὴν γνώμην κακὴ ἰδέα. Τὸ δὲ νὰ γίνῃς διδασκάλισσα ἀπλῶς, ἡ διδασκάλισσα τῆς μουσικῆς, ἡ ὅ,τι δῆποτε ἄλλο θέλεις, τῆς ἀνεψιάς τοῦ ἐπισκόπου, τὸ θεωρῶ ὡς ἐντελὲς ἀδύνατον.

— Καθόλου, ἀφ' οὗ ἐγὼ ὑπεσχέθην ἦδη.

Ἐνταῦθα ἡ μήτηρ μου, ἐννοήσασα τί εἶχον κατὰ διάνοιαν, ἐξηκολούθησε μεγαλοφώνως·

— Φιλτάτη μου, τί ἐπῆγες καὶ ἑκαμεις; Τί θὰ εἴπῃ ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν;

Ἡ δὲ Ἰωάννα ἐσιώπη.

— Ἄν ἦσο ἡ κυρία ὁποῖα δῆποτε θὰ ἦτο ἦδη ἀρκετὰ σκληρὸν τὸ πρᾶγμα, ταλαίπωρόν μου τέκνον. Ἀλλὰ σὺ, νὰ γίνῃς διδασκάλισσα τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, σὺ, ἡ Ἰωάννα Δούγλας, σὺ ἡ ὁποῖα θὰ γίνῃς Μιλαΐδῃ . . .

— Ὡ! μὴ . . . μὴ . . . σὰς παρακαλῶ, ὑπέλαβεν ἡ Ἰωάννα.

Καὶ ἐξέφραζεν ὅλη τοιαύτην λύπην, ὥστε ἐσιώπησε καὶ αὐτὴ ἡ μήτηρ μου.

— Ἐπιτρέψατέ με νὰ σὰς εἶπω μίαν λέξιν καὶ τότε σεῖς καὶ ὁ Μάρκος θὰ μὲ ἀφήσετε ἐλευθέραν νὰ πράξω ὅ,τι ἐπιθυμῶ. Οὕσα Ἰωάννα Δούγλας χρεωστῶ νὰ ἐνεργήσω ὡς Ἰωάννα Δούγλας, χωρὶς νὰ ἀνησυχῇσω περὶ ὁποίου δῆποτε ἄλλου. Πιστεύω, (καὶ ἡ φωνή της ἔτρεμεν ὀλίγον) πιστεύω ὅτι ποτὲ ἄνθρωπος δὲν θὰ περιφρονήσῃ ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ, διότι αὐτὴ ἐπραξέ τι ἢ πᾶν ὅ,τι ἐθεώρησεν ὀρθόν. Εἶναι καθήκόν μου νὰ βοηθήσω ὅπως κερδηθῶσι χρήματα, δύναμαι νὰ τὸ κάμω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸ κάμω· αὐτὸ εἶναι τὸ εὐκολώτερον μέσον. Ἄλλως τε καὶ τὸ ὑπεσχέθην. Ἄς μὴ ὁμιλῶμεν πλέον περὶ αὐτοῦ.

Μᾶς διηγήθη δὲ τότε λεπτομερῶς ὅ,τι ἔκαμε τὴν ἡμέραν ἐκείνην· καὶ μᾶς περιέγραψε τὴν μιλαΐδου Αἰμιλίαν οὕσαν πλέον σχεδὸν μεγάλην νέαν καὶ ἐν

τῶν ὠραιότερων πλασμάτων τὰ ὁποῖα δύναται τις νὰ ἴδῃ.

— Εἶναι παραδόξως ἀπλῆ, ὡς θαμάσκηνον καλυμμένον μὲ τὸ ἄνθος του. Μὲ εἶπεν ὅτι ἐγνώριζε κάλλιστα τὸ πρόσωπόν μου, ὅτι ἐσυνήθιζε νὰ κρύπτεται εἰς τὰς σκοτεινὰς γωνίας διὰ νὰ μὲ ἀκούῃ τραγουδοῦσαν· μετὰ ταῦτα δὲ συχνὰ ἠπόρει ποῖα ἤμην καὶ τί ἔγινα.

— Πῶς; δὲν γνωρίζει; Ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ μου.

— Ἀησμονεῖτε ὅτι οὐδεὶς τὸ γνωρίζει, οὐδὲ πρέπει νὰ τὸ μάθῃ. Εἶναι καλλίτερον νὰ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα οὕτως, καὶ πολὺ εὐκολώτερον δι' ἐμέ.

Ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἔδωκε συνεχῶς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους χωρὶς οὐδεὶς νὰ γνωρίζῃ τι, μὲ προσέβαλε πολὺ. Ἡ ὅλη θέσις τῶν πραγμάτων ἦτο κακὴ καὶ ψευδής. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ θέλησις τῆς Ἰωάννας ἀπεφάσισε τὰ πάντα καὶ ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἀξιοκατάκριτος· πλὴν ἤμην ἠρεθισμένος καὶ ἀηδισμένος, καὶ τὸ αἶσθημα τοῦτο ἠργοπόρησε πολὺ νὰ παρέλθῃ.

Καὶ ὅμως καλὸν μᾶλλον ἢ κακὸν προήλθεν ἐκ τοῦ σχεδίου τούτου. Τὰ χρήματα ἦσαν τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐκέρδησεν ἡ Ἰωάννα· μετ' ὀλίγον ἐδίδασκε μᾶλλον ἐξ ἀγάπης, καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διδασκαλίας κάμνει τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῇ. Διὰ τοῦτο ἐπλήρωσε κενόν τι ἐν τῷ βίῳ της, τὸ ὁποῖον εἶχον ἦδη ἀρχίσει νὰ παρατηρῶ μετὰ τῶν διαστημάτων τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐρχομένων γραμμάτων, διαστημάτων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀνώμαλα καὶ μακρὰ ἐνίοτε· ἀνεπλήρωνε δὲ καὶ τὴν ἑλλειψιν πλήθους ἐπιθυμιῶν, αἱ ὁποῖαι βεβαίως θὰ ἦσαν ἐπαισθηταὶ εἰς βίον μονότονον νέας γυναικὸς ἀδιακόπως καταγινομένης εἰς τὴν περιποίησιν γραίας καὶ ἐστερημένης φίλων, ἥτοι τὴν ἑλλειψιν τῶν λεπτοτήτων τοῦ βίου, τὴν ζωηρὰν συμπάθειαν καὶ τὴν σχέσιν μὲ τοὺς ὁμοίους της.

Τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἐδίδον βλέπων τὴν ζωηρὰν εὐχαρίστησιν της πρὸς τὴν νέαν ταύτην ἐνασχόλησιν, ἡ ξένη πρὸς τε ἡμᾶς καὶ τοὺς περὶ ἡμᾶς. Πλὴν ἡ ἰδική μου κρίσις ἦτο ἐπιπόλαιος ὅπως συχνάκις εἶναι αἱ κρίσεις τῶν ἀνθρώπων.

Κυριακὴν τινα ἡ Λαΐδου Αἰμιλία κατέβη ὡς πτηνὸν τοῦ Παραδείσου εἰς τὰς κοσμικὰς χώρας τοῦ Pleasant-Row· καὶ τότε ἀνεκάλυψα, ἡ μᾶλλον ἐνόμισα ὅτι ἀνεκάλυψα, πολλὰ πράγματα.

— Ἰωάννα, τὸ παιδίον αὐτὸ ὡς τὸ ὀνομάζεις, εἶναι ὡς ἂν ἦτο ἐραστὴς σου.

Ἡ Ἰωάννα ἐμειδίασε.

— Καὶ δὲν εἶμαι καλλιτέρα, καὶ βεβαίως ἀσπρυστέρα πρὸς αὐτὴν ἢ ἐραστής; Μὴ γέλῃς, Μάρκε. Τὰ κοράσια συνήθως ἐκλέγουν τὴν πρώτην τῶν ἀγάπην μετὰ τῶν γυναικῶν . . . οὕτω ἤμην καὶ ἐγώ. Πῶς σὲ φαίνεται ἡ Λαΐδου Αἰμιλία; Μετεβλήθη;

— Ἐλησμόνησα πῶς ἦτο ἄλλοτε· ἀλλὰ νομίζω ὅτι τώρα ἀρχίζει νὰ ὁμοιάζῃ σέ.

Ἡ Ἰωάννα ἐγέλασε ζωηρῶς καὶ δυσπίστως.

— Πῶς! Ὁμοιότης μεταξὺ μιᾶς μελαγχροίνης καὶ μιᾶς ξανθῆς, ἰσχνῆς καὶ παχείας, δεκαεπταετοῦς καὶ εἰκοσιεννεαετοῦς σχεδόν; Πόσον γηράσκω!

Γενομένη δὲ σοβαρώτερα ἐπὶ στιγμὴν, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον τὸ ἀντικείμενον τῆς ὁμιλίας μας.

Καὶ ὁμοίως ἡ παρατήρησίς μου εἶχεν ἀλήθειαν ἐν αὐτῇ. Ἡ ὁμοιότης ἐκείνη ἡ φυσικὴ ἢ ἐπικτητος, τὴν ὁποίαν συχνὰ παρατήρησα ἄλλοτε μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐλκυομένων πρὸς ἀλλήλους, ἀνεφαίνετο ἤδη μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων. Ἡ ἐνεργητικώτερα φύσις ἐνετυποῦτο ἐπὶ τῆς ἄλλης, καὶ δι' ἀπειρῶν διαφορῶν τρόπων ἀνεύρισκαν ἐπὶ τῆς Λαίδου Αἰμιλίας τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ἰωάννας.

Ἐκμα τὴν παρατήρησιν μίαν ἡμέραν ὅτι ἡ νέα Λαίδου ἤρχετο συχνάτατα εἰς Pleasant-Row.

— Ναί, μὲ ἀπεκρίθη ἡ Ἰωάννα, τὴν ἐμπιστεύονται εἰς ἐμὲ καὶ εὐχαριστεῖται νὰ ἔρχεται.

— Πιστεύω, τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι θὰ ἤρχετο καὶ εἰς Newgate ἂν κατόκεις ἐκεῖ.

— Εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἤρχετο, ἀπεκρίθη ἡ Ἰωάννα μὲ γλυκεῖαν φωνὴν ἐρμηνεύουσαν εὐγνώμονα ἀγάπην. Μάρκε, δὲν εἶμαι ῥωμαντικὴ. . . τώρα· πλὴν ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τοῦ κορασίου κατασυγκινεῖ τὴν καρδίαν μου. Ἀνετράφη ὡς μοναχὴ σχεδόν· εἶναι ἀθῶα ὡς περισσότερὰ καὶ γλυκεῖα ὡς ἄνθος. Ἐπιθυμῶ νὰ προφυλάξω τὰ ἀργυρᾶ πτερὰ τῆς περισσότερας καὶ νὰ μὴ ἀφήτω μηδὲν νὰ κηλιδώσῃ τὸ ἄνθος.

— Δὲν δύνασαι νὰ τὸ κάμῃς, ἡ τύχη της εἶναι ἀποφασισμένη εἰς τὸν κόσμον. . . πρέπει νὰ τὴν συναντήσῃ.

— Τὸ αἰσθάνομαι καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἀπομκρύνω ἀπ' αὐτὴν. Ἀλλὰ θέλω νὰ τὴν καταστήσω ἰσχυρὰν διὰ τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν της. . . ἀσφαλῆ ἐν αὐτῇ καὶ ἀξίαν αὐτῆς. Ἐπιθυμῶ. . .

— Νὰ εἴτῃ κάμῃς καλὸν, ὑπέλαβεν.

Ἄν ἐσυλλογιζόμην ὅτι ἡ φράσις μου αὕτη θὰ τὴν ἐπροξένει τοιαύτην ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν, βεβαίως θὰ ἀπέκοπτα τὴν γλῶσσάν μου πρὶν ἢ προσφέρω αὐτήν. Τὰ χεῖλη της ἔτρεμον ὑπὸ λύπης ἐνῶ μὲ ἀπεκρίνετο.

— Μὴ λέγῃς τοῦτο, δὲν θὰ τὸ ἐπαναλάβω ποτὲ πλέον.

— Ἰσως εἶναι ἀσφαλέστερον νὰ μὴ τὸ λέγῃς, μηδὲ νὰ τὸ συλλογίζεσαι· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ παύσῃς τοῦ νὰ τὸ ἐκτελῇς. Ὅταν ᾔναι τις ὡς σὺ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζῇ ἢ διὰ νὰ κάμῃ καλὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

— Σ' εὐχαριστῶ, ἐξάδελφε.

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐγέμισαν δάκρυα καὶ ἐκάθην σιωπηλῇ.

Τῇ εἶχα φέρει ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν νομίζω ὅτι περιέμενε πρὸ καιροῦ, διότι ἡ ἀλληλογραφία ἐφαίνετο γενομένη δυσκολωτέρα πρὸς τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν εἰς τὰς καθέδρας τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, ἢ ὅτε ἔζη μιμούμενος τὴν ζωὴν τῶν Βεδουίνων εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Συρίας.

Ἡμεῖς οἱ ἄνδρες συνειθισμένοι ὄντες νὰ πίνωμεν καὶ τὰς γλυκυτέρας ἡδονὰς μας διὰ μικρῶν βροφημάτων κατὰ τὰ διαστήματα τοῦ πολυμερίμου καὶ φιλοδόξου βίου μας, οὐδέποτε δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς αἱ γυναῖκες τρέφονται μὲ ἐπιστολάς. Δὲν τὸ ὁμολογοῦσιν οὐδέ· αὐτὰς τὰς καρδίας των· ὅταν ἡ ῥίζα τοῦ ἔρωτος, καὶ ὅ,τι εἶναι ἔτι ἀσφαλέστερον τοῦ ἔρωτος, ἡ ἐμπιστοσύνη, ὑπάρχῃ ἐντὸς αὐτῶν, δύνασαι νὰ τὴν ἀποκόψῃς ἐπανειλημμένως, ἐκείνη θὰ βλαστήσῃ πάλιν ἐκ νέου· πλὴν ἡ ἐγχείρισις εἶναι σκληρά.

Παρατήρησα τοῦτο κατὰ τινὰ ἀπουσίαν τῆς μιλαίδου Αἰμιλίας· αἱ τρυφεραὶ ἐπιστολαὶ τῆς νέας κόρης ἔφθανον τακτικῶς ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, οὐδέποτε ἐλλείπουσαι.

— Ἐρχονται τακτικῶς ὡς ὁ ἥλιος, ἔλεγεν ἡ μήμηρ μου· ὁμοιάζουν ἀληθῆ ἐρωτικὰ γράμματα.

Ἡ Ἰωάννα ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν.

Ὅτε δὲ ἐπανῆλθεν ἡ μαθήτριά της αὕτη ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν τρυφερὰν ἀγάπην της μὲ εὐγνωμοσύνην σχεδὸν παθητικὴν· ἡ ἀγάπη ὁμοίως τῆς κόρης ἦτο ἀκόμη ὀλίγον παιδικὴ εἰς τὰς ἐνδείξεις της, ἂν καὶ ὑπὸ ὅλης τῆς ἄλλης ἐπόψεως ἡ Λαίδου Αἰμιλία εἶχε παύσει νὰ ᾔναι παιδίον. Εἶχε μάθει πλέον νὰ ἔχῃ ἰδίαν θέλησιν καὶ κρίσιν καὶ νὰ τὰς ἐξασκῇ διαφοροτρόπως, ὅπως εἶναι εὐκόλον εἰς γυναῖκα τῆς τάξεως καὶ τῆς περιουσίας της νὰ ἐξασκῇ τὸ ἀληθὲς δίκαιον τῆς γυναικὸς, τὴν προσωπικὴν ἐπιρροήν. Ἦτο ὥραϊον καὶ ἀξιόραστον πλάσμα· πλησίον τῆς μεγίστης ἀνθρωπότητος αὐτῆς μοὶ ἐφαίνετο ἐνίοτε ὅτι ἡ Ἰωάννα ἦτο ὀλίγον μαραμμένη, ἡλικιωμένη.

— Ἡ Ἰωάννα, μαραμμένη; ἡ Ἰωάννα γηράσκουσα; ἔλεγα καθ' ἑμαυτόν.

Βλέπων ὁ ἀνὴρ τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ, πρέπει ὅρα γὰρ νὰ τρέμῃ ἢ νὰ αἰσθάνεται μεγάλην καὶ βαθεῖαν συγκίνησιν ἀναλογιζόμενος πῶς θὰ γίνῃ αὐτὸ ὅταν θὰ γηράσῃ;

Παρήλθε καὶ ἕτερος χειμὼν. . . παρήλθε καὶ ἕτερον θέρος· τὸ φθινόπωρον θὰ ἐγίνοντο δύο ἔτη ἀφ' ὅτου ἀπέθκνεν ὁ πατὴρ μου.

Δύο ἔτη! Μήπως ἄλλη τις χρονολογία ἢ ἡ ἀνάμνησις τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς μου ἔκαμε τὴν Ἰωάνναν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ μέλανα φορέματά της; Τὰ βλέμματα καὶ τὰ βήματά της ἐγένοντο ζωηρότερα.

Ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως εἶναι βέβαιον ὅτι ἤλπιζεν, ἂν δὲν ἐπίστευε.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔλαβα καὶ ἐγὼ ἐπιστολὴν τοῦ λόρδου Ἐρλιστάουν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἐξέφραζε τὴν μεγίστην τοῦ λύπην, διότι περιστάσεις τὰς ὁποίας ἡ Μίς Δούγλας ἐγνώριζε (διὰ τοῦ αὐτοῦ ταχυδρομείου ἔγραψε καὶ εἰς τὴν Ἰωάνναν), ἐκώλυον τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἐπάνοδόν του καὶ μὲ ἔλεγεν ὅτι ἡ ναγκάζετο νὰ ἀφήσῃ ἀκόμη ὑπὸ τὴν προστασίαν μου « τὸν μεγαλύτερόν του θησαυρόν τοῦ κόσμου τούτου. »

Ἐνεχείρισκα τὴν πρὸς ἐμὲ ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἰωάνναν ἄνευ σχολίων, ἐκείνη δὲ οὐδὲν προσέθηκεν ἀναγνώσασα αὐτήν. Ἦτο πολλὰ ἐνησχολημένη τὰς ἡμέρας ἐκείνας διότι ἀνεχώρει ἡ Λαίδυ Αἰμιλία εἰς ταξίδιον, εἰς τὴν Ἑλβετίαν νομίζω, καὶ μετὰ κόπου κατώρθωσαν ἡ Ἰωάννα νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς παρακλήσεις αὐτῆς ὅπως ὑπάγῃ μαζὶ της.

— Δὲν δύναμαι, ἔλεγεν, ὅτε τὴν ἐδίαζον καὶ ἐγὼ, ὑποσχόμενος ὅτι θὰ τὴν ἀντικαθίστων πλησίον τῆς μητρός μου, δὲν δύναμαι νὰ ταξειδεύσω. Ὡς οὐχί! Οὐδέποτε ἤμην ἱκανὴ δι' ἄλλο ἢ διὰ νὰ ζῶ ἡσύχως εἰς τὴν οἰκίαν μου.

Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Λαίδυ Αἰμιλίας ἐφαίνετο στηριζομένη ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς ἀγάπης τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, ἐπὶ τῆς εἰρήνης, τῆς ὁμονοίας ἣτις ὑπῆρχεν ἐν τῷ οἴκῳ μας μὲ ὅλην τὴν στενοχωρίαν μας. Τὴν βλέπω ἀκόμη ὅπως ἦτο συνήθως, καθημένην τὴν κυριακὴν τὸ ἑσπέρας, πλησίον τῆς γράϊκς μητρός μου, τὸν βραχίονά της στηρίζουσα ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς καὶ βλέπουσά με μὲ τοὺς μεγάλους μελαγχολικοὺς ὀφθαλμούς της, ἐνὸς ὧς προσεπάθουν νὰ τοὺς διασκεδάσω καὶ νὰ τοὺς κάμω νὰ γίνωσι ζωηροί. Ἐνίοτε ἀφ' οὗ μὲ ἤκουε καὶ ἐγέλα ὀλίγον, ἐστέναζεν ὡς ἀνακουφιζομένη καὶ ἔλεγεν·

— Ὡς Μάρκε, πόσον εὐχάριστον εἶναι νὰ σὲ ἔχῃ τις πλησίον του.

Ὅποιοι θησαυροὶ ἐκαῖνοι, διὰ τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι εἶναι μᾶλλον διατεθειμένοι νὰ ὁμιλῶσιν ἐνίοτε ἢ νὰ τοὺς ἐκτιμῶσι, καὶ τοὺς ὁποίους ὅμως οἱ ἄλλοι οὔτε νὰ ἐπιθυμῶσιν, οὔδὲ κἂν νὰ ἀφαιρῶσι πρέπει! Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν ὅτι ὑπῆρξα πάντοτε ἀληθὴς καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τοὺς δύο αὐτούς.

Καθ' ἑκάστην παρετήρουν τὰς στρογγύλας παρειὰς τῆς Ἰωάννας γινομένης ἰσχυρότερης καὶ λαμβανούσας τὰς γραμμάς, αἵτινες ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἀπέρχεται ἡ νεότης. Μίαν ἡμέραν κύψασα τὴν κεφαλὴν της ἐνῶ ἐκάθητο μὲ εἶπε·

— Μάρκε, ἰδὲ ἐδῶ.

Καὶ εἶδον μεταξὺ τῆς κόμης της ἀπείρους λευκὰς τρίχας.

Ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ τί ἡσθάνθην ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην· τοῦτο μόνον γνωρίζω ὅτι τὸ αἶσθημά μου δὲν ὑπῆρξεν αἶσθημα λύπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

« Μετὰ τινὰς μῆνας » ἔγραψεν ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν ὅτι θὰ ἐπανήρχετο, ἀλλ' ἡ χρονολογία αὕτη ἦτο ἀόριστος ὅπως σχεδὸν αἱ πλείσται τῶν χρονολογιῶν του. Κατὰ τὸν Νοέμβριον, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον ἔφερν τὰς ἐπιστολάς του εἰς Pleasant-Row κατὰ τὸ σίγηθες εἰς ἀόριστα διαστήματα καὶ μὲ γραμματόσημα διαφορετικὰ ὅπως πάντοτε . . . μετὰ ταῦτα ἔπαυσαν.

Ἡ ἀνοιξὶς ἐπανῆλθε. Νομίζω ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ βίῳ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐμάθομεν ἀκόμη νὰ παραδεχώμεθα ἐνδομύχως, ὅπως καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ, τὸν μυστηριώδη νόμον τῆς μεταβολῆς, τότε δὲ ἡ ἐπάνοδος τῆς ἀνοιξέως εἶναι ὑπερβαλλόντως ὀδυνηρά. Περιδιαβάζων μετὰ τῆς Ἰωάννας εἰς τοὺς ἀνθισμένους κήπους, βλέπων μετ' αὐτῆς εἰς τὴν γωνίαν τῶν ὁδῶν μικρὰς ἄκρας κυανοῦ καὶ λευκοῦ οὐρανοῦ, παρετήρουν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐξαδέλφης μου ἑκφρασιν ἣτις συνέτριβε τὴν καρδίαν μου.

Οὐδὲ λέξιν ἔλεγεν, ἀλλὰ συχνάκις κτύπημα εἰς τὴν θύραν τὴν ἑκαμνε νὰ ἀναπνῇ καὶ νὰ τρέμῃ· παρετήρησα πρὸς τούτοις ὅτι οὐδέποτε ἐξήρχετο χωρὶς νὰ ἀφήσῃ τὴν προσεκτικὴν παραγγελίαν « Θὰ ἐπανεέλθω εἰς τὴν δαίνα ὥραν », καὶ οὐδέποτε ἐπανήρχετο μὴ ἐρωτοῦσα μὲ προσποιημένην ἀφέλειαν· « Μήπως ἤλθέ τις ἐν ἀπουσίᾳ μου ; » — Ὁχι! Ποτὲ δὲν ἤρχετό τις· καὶ ἀνέβαινε ἐπάνω ἀργῶς καὶ βεβαρημένη, μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ἐξήρχετο τοῦ δωματίου της ἄνευ τοῦ πύλου της καὶ μὲ τὴν κόμην της διωρθωμένην, ὡχρὰ πλὴν ἡσυχος. . . Παρήρχετο καὶ ἄλλη ἡμέρα καὶ μετ' αὐτῆς αἱ ἐλπίδες της.

Παρέβην τὸν συνήθη μου κανόνα καὶ ἤρχισα νὰ πηγαίνω εἰς Pleasant-Row σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν. Ἡμέραν τινὰ ἐζήτησα ἄδειαν ἀπὸ τοῦ γραφείου καὶ προσεκλήθην μόνος μου νὰ γευθῶ μετὰ τῆς μητρός καὶ τῆς ἐξαδέλφης μου, φέρων μετ' ἐμυτοῦ ἀνθοδέσμην καὶ ἄπειρα « εἰς ἔτη πολλὰ » διὰ τὴν Ἰωάνναν.

Δάκρυα ἀνέβησαν ἀκουσίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἐνῶ μὲ ἔλεγεν·

— Εὐχαριστῶ, Μάρκε· σὺ ἐνθυμήθης αὐτό.

Φεῦ οὐδεὶς ἄλλος!

Εἶχα σχηματίσει τὸ σχέδιόν μου ὅπως ἐλαφρύνω ὀλίγον τὸ βάρος τῆς ἡμέρας ἐκείνης· τῇ ἑδειαξά δύο εἰσιτήρια πράσινα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦτο ἐγγεγραμμένον· « Ἑταιρία ἱερᾶς μουσικῆς Exeter Hall. » Ἦτο τῶντι εὐχαρίστησις νὰ ἴδῃ τις πῶς ἔλαμψαν οἱ ὀφθαλμοὶ της!

— Απόψε! Καί θά ψάλλουν τὸ Lobgesang καὶ τὸ Requiem.

Ὁ Μάρκε!

— Θὰ ὑπάγετε λοιπὸν, Κυρία; ἠρώτησα. Ἐν τῷ λεωφορείῳ μὲ τὸν πῖλον σας, καὶ θὰ καθήσετε ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὄχλου καὶ μὲ ἄνθρωπον μὴ ἐννοῦντα τὴν μουσικὴν;

— Ἐξάδελφε Μάρκε! μὲ εἶπε γελῶσα καὶ τοῦτο μὲ ἤρκει.

Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν εὐθύμως τὴν ὥραιάν ἐκείνην ἐσπέραν τῆς ἀνοίξεως· μετ' ὀλίγον ἐκλείσαμεν τὴν θυρίδα τοῦ λεωφορείου πρὸ τοῦ δύνοντος ἡλίου καὶ ἀφῆκαμεν ἐαυτοὺς τινάζομένους ἐντὸς αὐτοῦ εἰς τοὺς δρόμους τοῦ Λονδίνου, οἱ δύο ὁμοῦ, ἡ ἑξαδέλφη μου Ἰωάννα καὶ ἐγώ. Ἐστήριξε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, ἡ φωνὴ της ἔτερπε τὴν ἀκοήν μου, οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμπον ἀναζητοῦντες κάθε στιγμὴν τοὺς ἰδικούς μου, ὅτε καταβάντες τῆς ἀμάξης ἔθεσα αὐτὴν ἔμπροσθέν μου ὅπως τὴν προφυλάξω ἀπὸ τοῦ περιμένοντος πλήθους. Ἦμην εὐγνώμων μέχρι τοῦ βάθους τῆς καρδίας μου διότι εἶχον αὐτὴν ἰδικήν μου ἔστω καὶ διὰ μίαν στιγμὴν, διότι ἠδυνάμην νὰ τὴν καταστήσω εὐτυχὴ εἰς τρόπον ὥστε ἡ ἐσπέρα ἐκείνη, ἡ ὥρα ἐκείνη τοῦλάχιστον θὰ ἐσημαδεύετο ὑπ' αὐτῆς μὲ λευκὴν λίθον.

ὑποθέτω ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου ὑπάρχουσι μουσικαὶ συναθροίσεις ὡς ἐκεῖναι τοῦ Exeter Hall, ὅπου εὐρίσκονται ἑκατοντάδες μουσικῶν καὶ χιλιάδες ἀκροατῶν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος ἴσως ἀληθῶς θαυμαστῆς τῆς μουσικῆς δύναται νὰ αἰσθανθῇ μεγαλητέραν εὐχαρίστησιν ἢ εὐρισκόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης ἐκείνης τῶν κεφαλῶν, βλέπων τὸ βουνὸν ἐκεῖνο τῶν μουσικῶν θρανίων ὀλίγον κατ' ὀλίγον πληρωμένων, ἕως ὅτου ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς κακοφωνίας τῶν ὀργάνων τὰ ὅποια χορδίζονται, ἀντηχοῦσιν οἱ μεγαλοπρεπεῖς ἤχοι τοῦ μεγάλου ὀργάνου· τότε τὰ θορυβώδη κύματα τοῦ ἀνθρωπίνου ὠκεανοῦ καθησυχάζουσι καὶ ἡ ἐορτὴ ἀρχίζει.

Ἐκαστος γνωρίζει τὸν «Ἕμνον Αἰνέσεως» τοῦ Μενδλεσῶνος, ἕκαστος γνωρίζει τὴν εὐγενῆ ἐκείνην συμφωνίαν τὴν προσφιλεῖς εἰς πάντας τοὺς μουσικούς καὶ τὸν χορὸν. «Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον.» Ἡ Ἰωάννα ἐστράφη πρὸς με... οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμπον. Ὁ μέγας χεῖμαρρος τῆς μουσικῆς περιεχέτο πέραξ ἡμῶν, καὶ καθόσον ἐπροχώρει ἡ Ἰωάννα ἐβουθίζετο μετὰ στεναγμοῦ εὐτυχίας εἰς αὐτόν.

Δι' ἐμὲ δὲ ὅ,τι ἠσθάνομην πολὺ πλέον τῆς μουσικῆς ἢ το ἡ ὄψις τοῦ σκεπτικοῦ προσώπου της, ἀκούοντος τοὺς γλυκοὺς ἤχους τοῦ ἄσματος. «Περιέμενε τὸν Κύριον» οἷτινες ἐπιπτον ὡς σταλαγμοὶ

ἐλαίου ἐπὶ τῆς τεταραγμένης καρδίας της. Ὅτε δὲ μὲ τὸ ἄσμα ὁ χορὸς ἐψάλλε· «Ἡ νύξ παρέρχεται» τότε ἡ καρδία ἐξεχείλισε, μεγάλα δάκρυα ἐσωρεύθησαν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν της, ἐπιπτον τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο σβύνοντα τὰ ὀδυνηρὰ ἴχνη τῆς θλίψεως· τὸ προσφιλεῖς πρόσωπόν της ἐγένετο ἐκ νέου ἡρεμον ὅπως παιδίου. Ἐγνώριζον ὅτι τοῦτο θὰ τῇ ἦτο ὠφέλιμον καὶ ἂν καὶ τὰ χαρακτηριστικά της ἔτρεμον ἀκόμη καὶ τὰ δάκρυα ἐπιπτον εἰσέτι, εἶδον ὅτι τὸ πνεῦμά της ὡς καὶ ἡ φωνὴ της συνενοῦντο μὲ λέξεις αἵτινες ἀρχίζουν καὶ τελειώνουν τὸν Ἕμνον «Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον!»

Ἀφῆκα τὴν ἱαματικὴν δρόσον νὰ πίπτῃ καὶ οὐδὲ λέξιν εἶπα εἰς αὐτήν. Ἐν τῷ μεταξύ ἀνηγέρθην παρατηρῶν ἀδιαφόρως τὸ περὶ ἡμᾶς πλήθος· ἦσαν ὅλοι αἱ φυσιογνωμίαι εὐφρεῖς καὶ ἐκφραστικάι, ὅπως συνήθως βλέπει τις εἰς τὰς συναθροίσεις τῆς Exeter Hall. Ἐστρεψα δὲ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦσαν αἱ προσδιωρισμέναι θέσεις διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἷτινες βεβαίως δὲν θὰ διεσκέδαζον τόσον ὅσον ἡμεῖς. Μὲ εὐφραине πολὺ νὰ βλέπω τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα ἐπανωφόρια τοῦ θεάτρου, τὰς ἀσκεπαῖς ἐκείνας κεφαλὰς, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ συλλογίζωμαι τὴν πλησίον μου κύπτουσαν κεφαλὴν... τὴν μόνην ἐκείνην κεφαλὴν μετὰ τῶν χιλιάδων αὐτῶν, τῆς ὁποίας μόνη μία θρίξ, καὶ ἡ λευκὴ αὐτῆς θρίξ, ἦτο πολυτιμότερα τοῦ χρυσοῦ... εἰς ἄλλον.

Πιστεύω, εἶμαι βέβαιος ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν σιωπὴν ἐκείνην ἥτις ἦτο πολὺ πληρεστέρα ἀπὸ ὀλοκλήρους μῆνας τῆς συνήθους ζωῆς μου, εἶχα λησμονήσει ἐντελῶς τὸν Λόρδον Ἐρλιστάουν. Ὡστε μοὶ ἐφάνη ὅτι εἶδον φάντασμα ἀνιγειρόμενον ἐκ τῶν νεκρῶν, ἢ ἐκ τῶν Ἡλυσίων πεδίων, ὅτε εἶδον αἴφνης ἀντικρὺ ἐμοῦ ὀπτασίαν ἐκ σαρκὸς καὶ κοκάλων... ὅτε ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τοὺς ὁποίους περρετῆρουν εἶδον ἀνιγειρομένην τὴν ὑψηλὴν κεφαλὴν νέου.

Τὸ ἀνάστημα, ἡ μαρφή, ἡ βιαία κίνησις τῆς κεφαλῆς ὅπως ἀπορρίψῃ τὴν κόμην του... ὅχι δὲν ἠπατώμην ἦτο ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν.

Ὁ Λόρδος Ἐρλιστάουν! εἰς τὴν Ἀγγλίαν; παρεσάμενος εἰς μουσικὰς συμφωνίας, καθήμενος εὐθύμως μετὰ τῶν φίλων του, τῆς μητρὸς του καὶ μὲ δύο ἄλλας κυρίας; Καὶ ἡ Ἰωάννα Δούγλας;

Ἐκάθησα εἰς τὴν θέσιν μου ἀποφασιστικῶς χωρὶς νὰ προφέρω λέξιν ἢ νὰ κάμω νεῦμα· ἐτοποθετήθην εἰς τρόπον ὥστε ὅτε ἡ Ἰωάννα θὰ ἐστρέφετο πρὸς ἐμὲ θὰ ἀπεστρέφετο ἀπ' ἐκείνου. Πλὴν ἦτο περιττὴ ἡ προφύλαξις· ἔμενον ἀκίνητος μὲ εἶπε μόνον μὲ γλυκὴ ἀνακουφιστικὴν στεναγμόν·

— Ίι Μάρκε, πόσον εὐτυχῇ γεννέθλιον ἡμέραν ἐπέρασας!

Τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ ἀποφασίσω ὅτι, ὅτιδήποτε καὶ ἂν συνέβαιnen, ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡ τελευταία ἴσως, θὰ ἔμεnen εἰς αὐτὴν καὶ εἰς ἐμέ.

Ἐκαθήμην λοιπὸν πλησίον τῆς προσεκτικῆς καὶ σιωπηλῆς ἤκουσα ὡς ἂν ὠνειρευόμην τὴν μουσικὴν λειτουργίαν τοῦ Μόζαρ διὰ τοὺς νεκροὺς, τὸν θόρυ- τοῦ *Dies ira*, τὸ *Rex tremendæ*, τὸ *Agnus Dei* μὲ τὸ οὐράνιον τέλος του ὡς ἂν ἐκλείοντο αἱ εἰρηνικαὶ πύλαι τοῦ τάφου ἐπὶ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων οὐδυνῶν: *Dona nobis requiem*.

Καὶ ἡ ἐσπερὶς ἐτελείωσεν.

Ἠσύχως, πλησίον ὁ εἶς τοῦ ἄλλου, τὸν βραχίονά της ἔχουσα ὑπὸ τὸν ἰδικόν μου, ἡ Ἰωάννα καὶ ἐγὼ ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ πλήθους· ἀκόμη ἐν λεπτὸν καὶ θὰ τὴν ὠδήγουν ἀσφαλῶς εἰς τὸν δρόμον, πλὴν ἄλ- λως ἐπέπρωτο.

Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς κλίμακος ἀνγκάζεται τις νὰ σταματήσῃ λεπτὰ τινα, διότι ἐκεῖ ἀναμιγνύονται τὰ δύο μέρη τοῦ ἀκροατηρίου ὅπως ἐξέλθωσι διὰ τῆς αὐτῆς πύλης. Ἐκεῖ δὲ πρόσωπον κατὰ πρόσω- πον συνηντήσαμεν τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν! Ἰστατο μειδιῶν καὶ ὁμιλῶν, μὲ τὸ ἦθος ἐκεῖνο τῆς μεγίστης προσοχῆς, μὲ τὸ ὅποιον συνήθως μετεχειρίζετο ὁ- ποιανδήποτε γυναῖκα ὡς ἂν ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἡ μόνη γυνὴ ἡ ὑπάρχουσα εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ὠραία του κεφαλὴ ἔκυπτε ἐπὶ τῆς κυρίας τὴν ὁποίαν ἐπροστάτευσεν διὰ τοῦ βραχί- ονός του . . . ἀναμφισβόλως ἦτο ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν.

Ἰσως θὰ παρήρχετο χωρὶς νὰ μᾶς παρατηρήσῃ, πλὴν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κυρίας ὑπῆρξαν ὀξυδερκέστεροι.

— Μὲς Δούγλας! φιλάττη μου Μὲς Δούγλας, ἀ- νέκραξε χαίρουσα ἡ Λαίδυ Αἰμιλία Γάζ.

Οὕτως . . . ἔσταμάτησαν καὶ ἐχαιρετήθησαν. Τοῦτο διήρκεσε μόνον μίαν στιγμὴν διότι ὁ ὑπὲρ- τῆς ἀνήγγειλεν εὐθύς· «Τὸ ὄχημα τῆς μιλαίδης Ἐρ- λιστάουν» καὶ οἱ δύο ἠναγκάσθησαν νὰ προχωρή- σωσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους. Ἡ Ἰωάννα ἔμεινε μετ' ἐμοῦ. Ἐστηρίζετο βρῆώς ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου . . . Τῇ εἶπον·

— Θέλεις νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν;

— Ναί.

Μόλις ἐξήλθομεν εἰς τὸ Strand καὶ ἀνθρωπὸς τις μὲ ἡγγισε·

— Κ. Βράουν! ποῦ εἶναι;

Ἡ Ἰωάννα ἔκυψεν ὀλίγον πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ἐκεῖνος δὲ δραμὼν πλησίον τῆς ἤρπασε τὴν χεῖρά της.

— Πρέπει, εἶπε, νὰ ἔλθω μαζί σας εἰς τὸν οἰ- κόν σας . . . ποῦ εἶναι ἡ ἀμαζία σας;

Εἶχε λησμονήσει ἀναμφισβόλως, ἀλλὰ τὸ ἀνευθυ- μήθη μετ' ὀλίγον.

— Εἶναι πολὺ πλέον εὐχάριστον νὰ περιπατή- σωμεν, προσέθηκε, πρέπει νὰ μὲ ἐπιτρέψετε . . .

Καὶ λαβὼν ἀποφασιστικῶς τὸν βραχίονα τῆς Ἰω- ἄννας τὴν ὠδήγει ἐσπευσμένως ὡς ἂν ἡγνῶσι σχεδὸν τί ἔλεγε καὶ τί ἐπραττεν.

— Ἡ μήτηρ μου, εἶπεν, ὑπῆγε μαζί τους . . . κατοικοῦμεν ἐκεῖ· δὲν εἴμεθα εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἰμὴ πρὸ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν. Ἡ συνάντησις αὕτη εἶναι τόσον παράδοξος ὥστε ἀδυνατῶ νὰ τὴν πιστεύσω. Ἰωάννα, ὦ Ἰωάννα! ἀνέκραξεν αἰφνης μὲ βλέμμα ἐντρομον διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη προσφέρει λέξιν.

Ἐσταμάτησα ἐν ὄχημα, καὶ ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν σχεδὸν ἀνεγείρας αὐτὴν τὴν ἐτοποθέτησεν ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐκάθησε πλησίον τῆς κρατῶν καὶ τὰς δύο τῆς χεῖρας καὶ βλέπων αὐτὴν ἕως ὅτου τὸ χρῶμα ἐπανῆλθεν ἀργῶς εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ἀπέσυ- ρεν εὐμενῶς τὰς χεῖρας τῆς λέγουσα μὲ φωνὴν τρέ- μουσαν·

— Καλῶς ἦλθες εἰς τὴν πατρίδα σου.

Ἐφθασαμεν εἰς Pleasant-Row. Ἡ στενὴ θύρα καὶ σκοτεινὴ κλίμαξ, ἡ μικρὰ αἴθουσα μὲ τὸ τέϊον τὸ ὅποιον μᾶς περιέμενε καὶ τὸ νερὸν τὸ βράζον εἰς τὴν ἐστίαν, πάντα ταῦτα ἐφάνησαν μεγάλως ἐκ- πλήξαντα τὸν λόρδον Ἐρλιστάουν. Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν ἡ μήτηρ μου μὲ τὸ κάλυμμα τῆς χήρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ τὸ μεταβεβλημένον πρόσωπόν της, δὲν ἠπόρησε πλέον . . . συνεκινήθη.

— Φιλτάτη μου Κ. Βράουνη . . . φιλάττη μου Κ. Βράουνη, εἶπε, δεξιούμενος αὐτὴν μὲ φιλικὴν συμπάθειαν ἥτις ἦτο σχεδὸν τρυφερὰ καὶ τόσον ἀ- προσδόκητος, ὥστε ἡ καλὴ μου μήτηρ εἶχε δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Μᾶς εὐρίσκετε πολλὰ διαφορετικούς, ἀληθῶς, μιλόρδς Ἐρλιστάουν.

— Ὅχι, ὅχι, ὅχι, ἐπανέλαβε πολλάκις ὁ νέος προτείνας θρανίον εἰς αὐτὴν, καὶ καθήσας πλησίον τῆς μὲ εἰλικρινῇ φιλίαν.

Καὶ ἡ Ἰωάννα Δούγλας; Ἰστατο βλέπουσα, λη- σμονηθεῖσα τὴν στιγμὴν ἐκείνην . . . καὶ ὅμως ἂν καὶ ὠχρὸν ὅλον τῆς τὸ πρόσωπον ἐσπινθροβόλει. Ὅτε δὲ ἐπὶ τέλους ἐστράφη ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν ὅπως τὴν ζητήσῃ . . . εἶχεν ἐξέλθει. Παρῆλθον πολλαὶ στιγμαὶ καὶ ἐγένοντο διάφοραι μικραὶ ἐξηγήσεις πρὶν ἢ ἀ- κούσωμεν τὴν χεῖρα τῆς ἀνοίγουσαν τὴν θύραν.

Ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν ἐγεροθὴς ἔλαβε τὴν χεῖρα ἐκείνην καὶ τὴν ἠσπάσθη παρρησία, εἰπὼν·

— Ἰωάννα, ἔμαθα τόρα πολλὰ πράγματα τὰ ὁ- ποῖα δὲν μὲ εἶπες ποτέ. Εἰς ὅλα ἐκεῖνα τὰ μακρὰ, καλὰ γράμματά σου διατί ποτέ δὲν μὲ εἶπες; . .

Ὡμίλει δὲ μὲ ἦθος σχεδὸν ἐπιπληκτικόν, καὶ πᾶ- λιν μὲ τρυφερὸν σῆμας ἐφίλησεν ἐκ δευτέρου τὴν ἀ- κίνητον ἐκείνην χεῖρα.

Τότε δὲ ἡ Ἰωάννα μὲ τὸν αὐτὸν ἀπαθῆ τρόπον ἂν καὶ ἥσυχον, ἀνέλαβε τὴν θέσιν τῆς καὶ ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζῃ τὸ τέκον.

Ὁ λόρδος Ἐρλιστάουν εἶχε βεβαίως μεταβληθῇ. Ἐφαίνετο νεώτερος εἰ δυνατόν, ὅπως ἀνὴρ ἐν τῇ ἀρχῇ τακτικοῦ βίου εἶναι πολλάκις νεώτερος παιδίου ζήσαντος ἀτάκτως καὶ ἀνευ σκοποῦ. Ἡ μεγίστη ζωρότης του εἶχε καταπραϊνθῇ, ὑπῆρχε περίξ αὐτοῦ νέα ἀτμοσφαῖρα ἀναπαύσεως ἣτις ἦτο αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν δύναμις.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΝ ΛΑΚΩΝΙΑΙ.

Α'. ἐν Γυθείῳ.

ΑΥΣΙΚΡΑΤ(ΗΣ ΑΓ)ΑΘΟΚΛΕΙΑΝ
ΤΑΝ ΙΑΙΑΝ ΘΥ(ΓΑΤ)ΕΡΑ
ΔΑΜΑΤΡΙ ΚΑΙ ΚΟΡΑΙ ..
ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Ἡ ἐπιγραφή εἰν' ἐπιτάφιος, ὡς νομίζω· εὐρέθη δ' ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει Γυθείου ὅπου καὶ ἄλλαι εὐρέθησαν ἐκδοθεῖσαι ἐν Παρθώρᾳ (ἴδε φυλλάδ. ἀριθ.) ὑπάρχει δ' ἐπὶ λίθου κοινοῦ ἐνὸς μέτρου τὸ μῆκος καὶ ἡμίσεως τὸ πλάτος· ἡ γλῶσσα αὐτῆς Δωρικὴ καὶ ὡς ἐκ τῆς παλαιογραφίας εἰκάζεται εἶναι τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Κάτωθεν ταύτης ὑπάρχει ἀνάγλυφον σύμπλεγμα περιέχον τέσσαρα πρόσωπα, ὧν τὸ μὲν ἐν τῷ μέσῳ παριστᾷ τὴν Δήμητραν κειμένην μεταξὺ δύο στύλων καὶ καθημένην ἐπὶ θρόνου ὑπὸ δύο λεόντων ὑποβασταζομένου. Δεξιᾷ ταύτης ἵσταται αὐτῇ αὐτῇ ἡ Ἀγαθόκλεια ἡ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἀναφερομένη· περὶ λαμβάνεται δὲ παρὰ τῆς Δήμητρος ἀπὸ χειρὸς· ὁ δὲ πατὴρ τῆς Ἀγαθοκλείας, Λυσικράτης, ἱστάμενος ἀριστερᾷ τῆς θεᾶς φαίνεται λίαν κατηφὴς καὶ οἶονεῖ ἄκων παρὰχωρεῖ τὴν φιλτάτην αὐτοῦ θυγατέρα τῇ χθονίῳ θεᾷ, ἥς προπορεύεται ἡ κόρη Περσεφόνη κρῖνον τῇ μιᾷ χειρὶ κατέχουσα, τῇ δ' ἑτέρᾳ σφαιροειδές τι σῶμα· ἄνωθεν δὲ ταύτης Ἑρμῆς φέρων στέφανον τῇ χειρὶ καὶ τείνων πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς κόρης, ὅπως ἐπιθέσῃ αὐτόν. Τοιοῦτον τὸ ὠραῖον ἀνάγλυφον σύμπλεγμα εὐρισκόμενον ἤδη ἐν τῇ οἰκίᾳ Ν. Γ. Διαράκου ἐν Γυθείῳ. Ἐὰν δ' ἀμελήσῃ ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἣτις ἐλαβε γνῶσιν τοῦ ἀριστουργήματος, πιθανὸν νὰ μεταβῇ τοῦτο εἰς ξένας χώρας, μᾶλλον ἐκτιμώσας τὰ τοιαῦτα κειμήλια ἢ ἡμεῖς οἱ ἐγκαυχώμενοι ἐπὶ τῇ ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγῇ, παρ' οἷς εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν ἀνεπτύχθη ἡ καλαιοθησαῖα, ὡς γνωστόν. Ἀλλ' ἡ-

μεῖς εἰ ἀπόγονοι ἐκείνων τί πράττομεν; πῶς ἡ καλαιοθησαῖα ἡμῶν ἀντὶ νὰ δξυνθῇ ἀμβλύναται· δεημέραι;

Ἐν τῇ Παλαιοπόλει Γυθείου ἦν καὶ ἀκρόπολις κειμένη εἰς θέσιν ἀπαπτον, ἐξ ἧς καταφάνεται ὅ,τε λιμὴν τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐμπροσθεν αὐτοῦ κειμένη νησίς, ὅπου κατὰ Πausανίαν, τὸ πρῶτον ἤδη εἰμύνη τῇ ὠραίᾳ Ἑλένῃ ὁ καλλίμορφος Πάρις· διὸ καὶ λέγεται τις παρκαείμενος ἐκ τούτου ὠνομάσθη «Μεγώνιος». Ταῦν ἐν τῇ νησίδι ὑπάρχει ἡ οἰκία τοῦ βουλευτοῦ Ζανετάκη, ἐν ἐκκλησιδίῳ καὶ ὁ νεόδμητος φάρος, ἀριστοτέχνημα τῆς νεωτέρας ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ τινες τάφει ἀρχαῖοι ἀνευρεθέντες ἐσχάτως. Ἐὰν ἡ νησίς αὕτη, προσχωνωμένου τοῦ μεταξὺ πορθμοῦ συνεκινῶνται τῇ στερᾷ καὶ συνακίετο, ἤθελεν ἀποτελέσει τὴν μᾶλλον εὐάρεστον θέσιν τῆς πόλεως Γυθείου καὶ ἰδίᾳ τὸ θέρος, ὅτε ὁ καύσων λίαν ἐπαισθητὸς ἐν τῇ ἀκτῇ, ἐλαφρύνεται λίαν ἐν τῇ νησίδι διὰ τὸ ὁροσπέρν καὶ εὐάρετον αὐτῆς.

Ἐν τῇ ἀκροπόλει Γυθείου ὑπῆρχον τὸ πάλαι καὶ νποὶ διάφοροι, κατὰ Πausανίαν, καὶ ἄλλαι οἰκοδομαί, ὧν ἡ θέσις ἀγνοεῖται· ἐνὸς ὁμῶς ἐξ αὐτῶν ἐσχάτως ἀνεκάλυψα τὰ ἐρείπια, ἐφ' οἷς εἰς ἀγνωστον ἐποχὴν ἀνηγέρθη χριστιανικὴ ναὸς, ἥδη κατηρειπωμένος καὶ αὐτὸς, κείμενος δὲ εἰς τὸ ἀμπέλιον τοῦ ἐξ Ἀκροπόλεως Γκιτάκου, καὶ ὑπεράνωθεν τοῦ νεωστὶ ἀνακαλυφθέντος παλαιοῦ θεάτρου τρία μέτρα· ὡς ἐκ τῶν τεμαχίων δὲ, ἅπερ ἀνεκάλυψα, ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ χριστιανικὸς ναὸς εἶχεν ἑδᾶφος ψηφιδωτὸν, οἷα κατεσκευάζοντο εἰς τοὺς τελευταίους Βυζαντινοὺς χρόνους· εὐρέθη δὲ καὶ στήλη ἡμιθραυστος τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ναοῦ, καὶ φαίνεται ὅτι χριστιανοὶ τὰς ἀρχαίας στήλας εἶχον εἰς χρῆσιν καὶ αὐτοί, καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ καταστροφῇ συγκατεστράφησαν καὶ ἐκεῖνα. Ὑπὸ τὸν χριστιανικὸν ναὸν τοῦτον τίς ἦν ὁ ἀρχαῖος, ἀγνωστον, καθόσον δὲν εὐρέθη τις ἐτι ἐπιγραφή διαφωτίζουσα τὴν θέσιν ἢ τὸ ὄνομα τῆς θεότητος.

Κάτωθεν τῆς ἀκροπόλεως πρὸς Ν. εὐρέθησαν ἐν ἡμιθραύστῳ στήλῃ καὶ αἱ ἐξῆς κεκολωμέναι ἐπιγραφαί·

... ΟΥΡΕ ΠΑΡ ΑΚΡΗΝ .

... ΔΑΜΕΙΣ ΒΟΡΕΗΙ

... ΚΑΙΣ ΑΧΙΑΗΟΣ

... ΓΑ ΘΕΤΙΣ.

Ὡς ἐκ τῆς παλαιογραφίας εἰκάζεται μάλιστα ἀπὸ τοῦ Ε καὶ Σ ὅτι εἶναι τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἡ ἐπιγραφή αὕτη. Τὸ δὲ περίεργον ἡ γλῶσσα αὐτῆς ἐστὶν Ἰωνικὴ καὶ ἐνταῦθα γεννᾶται τὸ ζήτημα· πῶς εἰς πόλιν ὑπὸ Δωριέων οἰκουμένην καὶ κατὰ συνέπειαν τὴν Δωρικὴν λαλούντων, ἀπαντᾷ ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος; Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καταλληλοτέρως